LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Ny barnomsorgslagstiftning

1995-96 **nr 17**

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ny barnomsorgslag som ersätter den gällande landskapslagen om barndagvård.

Lagförslaget innebär att alla barn under skolåldern som har sin hemort i landskapet har rätt till kommunal barnomsorg i hemkommunen. Under året före skolstarten skall alla barn ha rätt till minst 20 timmar förundervisning per vecka.

Daghem som inte drivs i kommunal regi skall ha rätt till samhällsstöd om de uppfyller vissa villkor och godkänts av förläggningskommunen.

Landskapstyrelsen föreslår vidare att landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet ändras. Förslaget innebär att det inte längre krävs att en av vårdnadshavarna vårdar barnet i hemmet för att tilläggsdel skall utgå. Tilläggsdelens fulla belopp föreslås minskas från 80 procent av grunddelen till 70 procent av grunddelen.

Landskapsstyrelsen föreslår att den nya barnomsorgslagen och de ändringar som föreslås i andra lagar träder i kraft så fort som möjligt. Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget lämnar ikraftträdelsetidpunkten öppen.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Gällande lagstiftning

1.1. Lagstiftningsbehörigheten

Lagstiftningsbehörigheten inom den sociala sektorn är delad mellan landskapet och riket. Enligt 18 § 13 p. självstyrelselagen har landskapet behörighet i frågor som gäller socialvård. Till socialvården räknas förutom egentlig socialvård även bland annat barndagvård, barnbidrag, moderskapsunderstöd och stöd för vård av barn i hemmet. Enligt 29 § 1 mom. 3 p. har riket behörighet i frågor som gäller socialförsäkring. I begreppet socialförsäkring inräknas bland annat lagstiftningen om moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet.

1.2. Gällande lagstiftning om barndagvård

Barnomsorgen i landskapet regleras i dag i en landskapslag och en landskapsförordning om barndagvård (38/73 respektive 61/73).

Enligt barndagvårdslagen är kommunerna skyldiga att ordna dagvård för barn under skolåldern. Den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av barndagvården ankommer på landskapsstyrelsen medan kommunerna sörjer för att dagvårdsverksamheten ordnas i den omfattning och på det sätt behovet förutsätter. Lagen och förordningen ställer upp detaljerade krav på bland annat lokaler, personalens kompetens, personalstyrkan, barngruppernas storlek och maximal vårdtid per dygn. Kommunerna skall anta ett barndagvårdsreglemente som skall fastställas av landskapsstyrelsen. Landskapsstyrelsen skall godkänna varje daghem innan det tas i bruk.

Med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården skall de kommunala avgifterna för barndagvården fastställas i enlighet med förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/92).

Enligt landskapslagen om försök med frikommuner (44/90) har frikommunerna dock rätt att själva besluta om barndagvårdsavgifter och om gruppstorlekar samt att godkänna daghem innan de tas i bruk.

Driftskostnaderna för barndaghemmen i landskapet uppgick år 1994 till sammanlagt 53,9 miljoner mark netto. Fördelningen av kostnaderna kommunvis framgår av bilaga III.

1.3. Gällande lagstiftning om stöd för vård av barn i hemmet

Enligt landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet (50/85) utgår hemvårdsstödets grunddel för ett barn under tre år som inte utnyttjar kommunal dagvård. Om barnet i huvudsak vårdas hemma av den ena föräldern utgår dessutom en tilläggsdel som varierar i storlek beroende av familjens inkomster. Om vårdnadshavaren även har vård om ett annat barn under sju år som inte utnyttjar kommunal dagvård utgår för detta barn en syskonförhöjning.

En vårdnadshavare som är partiellt vårdledig och arbetar maximalt 30 timmar i veckan erhåller partiellt hemvårdsstöd oberoende om barnet utnyttjar kommunal dagvård eller inte.

3. Behov av ändring

Gällande lagstiftning om barndagvård i landskapet utarbetades under 60-talet med rikslagstiftningen som utgångspunkt. Trots att vissa ändringar gjorts av lagstiftningen sedan dess är lagstiftningen föråldrad. Det behov av en flexibel barnomsorg som finns i dag, bland annat på grund av att andelen yrkesarbetande mödrar ökat kraftigt sedan 60-talet, tillgodoses inte i den gällande lagstiftningen. I den gällande lagstiftningen beaktas inte heller i tillräcklig mån det faktum att barnomsorgen i dag har en betydande andel i barnens vård och uppfostran och att barnomsorgen har en stor betydelse för en lyckad skolstart.

Den europeiska stadgan om kommunal självstyrelse samt de allmänna strävandena i landskapet förutsätter en decentralisering av beslutanderätten i frågor som gäller barnomsorg från landskapet till kommunerna.

4. Landskapsstyrelsens förslag

4.1. Ny barnomsorgslag

4.1.1. Mål för barnomsorgen

Landskapsstyrelsen föreslår att barnomsorgens huvudsakliga målsättning fastställs i den nya barnomsorgslagen. Landskapsstyrelsen anser att barnomsorgen genom god omvårdnad och pedagogisk verksamhet skall sträva efter att ge alla barn möjligheter att utvecklas utgående från sina egna förutsättningar.

Landskapsstyrelsen anser att ett syfte med barnomsorgen är att underlätta för vårdnadshavarna att förena förvärvsarbete eller studier med vård och ansvar för barn. Detta

kräver en barnomsorg som är flexibel och anpassad efter de behov vårdnadshavarna har. Landskapsstyrelsen föreslår att kommunerna åläggs en skyldighet att ordna barnomsorg utgående från behovet i kommunen och att vid planeringen av barnomsorgen beakta vårdnadshavarnas synpunkter och bereda dem möjlighet att utöva inflytande över barnomsorgen.

4.1.2. Decentralisering och ökad flexibilitet

Landskapsstyrelsen föreslår att kommunernas självbestämmanderätt i frågor som rör utformningen av den kommunala barnomsorgen ökas, i syfte att dels förstärka den kommunala självstyrelsen dels öka flexibiliteten inom barnomsorgen och kommunernas möjligheter att utforma barnomsorgen i enlighet med sina förutsättningar och behov. Landskapsstyrelsen anser dock att det är mycket viktigt att vårdnadshavarna och barnen garanteras en lika god barnomsorg i hela landskapet och föreslår därför att vissa krav på personalens kompetens och antal samt lokalernas storlek i förhållande till barnens antal skall fastställas i förordning.

Landskapsstyrelsens roll i barnomsorgen föreslås vara att ha ett övergripande ansvar för övervakningen och utvecklingen av barnomsorgen i landskapet. I detta syfte föreslås att landskapsstyrelsen i socialvårdsplanen skall fastställa målsättningsanvisningar för utvecklingen av barnomsorgen i landskapet. Dessutom föreslås att det antas ett program för förundervisningen som är koordinerat med läroplanen för landskapets grundskolor. Landskapsstyrelsen föreslår att varje daghem skall göra upp en arbetsplan för daghemmets verksamhet som visar hur barnomsorgens målsättning, målsättningsanvisningarna och programmet för förundervisningen skall genomföras. Personalen skall vara skyldig att informera vårdnadshavarna om arbetsplanens innehåll.

Landskapsstyrelsen konstaterar att ett system med barnomsorgschecker diskuterats som ett medel för en flexiblare barnomsorg och att ett checksystem införts på vissa ställen i Finland och Sverige. Landskapsstyrelsens uppfattning är dock att kommunerna i landskapet är så små att systemet med checkar inom barnomsorgen troligen inte skulle erbjuda vårdnadshavarna större flexibilitet i någon annan kommun än Mariehamn. Landskapsstyrelsen konstaterar dessutom att det är oklart hur omfattande administration ett checksystem skulle kräva och vilka kostnader administrationen skulle medföra.

4.1.3. Omfattning av barnomsorgen

I enlighet med nu gällande lagstiftning föreslår landskapsstyrelsen att samtliga barn under skolåldern skall ha en absolut rätt till kommunal barnomsorg, antingen i daghem eller familjedaghem. Landskapsstyrelsen föreslår även att alla barn skall ha rätt till en

förundervisningsplats omfattande minst 20 timmar per vecka under året före skolstarten.

4.1.4. Verksamhetsformer

Landskapsstyrelsen föreslår att barnomsorgen i landskapet skall delas in i fyra olika verksamhetsformer; daghemsverksamhet, förundervisning, lekverksamhet och fritidshemsverksamhet. Daghemsverksamheten bedrivs i familjedaghem om antalet barn som omfattas av vården är högst sex och i övriga fall i daghem. Daghemsverksamheten skall erbjuda barnen omsorg, pedagogisk verksamhet och lekmöjligheter. Förundervisningen skall ha som uppgift att förbereda barnen för grundskolan, lekverksamheten skall erbjuda barnen tillsyn och lekmöjligheter och fritidshemsverksamheten skall erbjuda omsorg för barn som går i grundskolan.

4.1.5. Samhällsstödda icke-kommunala daghem

Landskapsstyrelsen föreslår att icke-kommunala daghem, så kallade enskilda daghem, skall ha rätt till stöd av kommunen för sin verksamhet under förutsättning att verksamheten uppfyller de krav som ställs på kommunala daghem och att förläggningskommunen godkänt huvudmannen för daghemmet. Kommunens ersättningsandel till de enskilda daghemmen föreslås stå i förhållande till respektive kommuns driftskostnader för en daghemsplats.

Om särskilda skäl föreligger föreslås landskapsstyrelsen kunna bevilja en kommun rätt att inte betala ut ersättningsandel åt ett enskilt daghem. Sådana särskilda skäl föreslås vara att verksamheten i kommunens daghem blir oskäligt dyr på grund av det låga antalet barn som utnyttjar dagvården.

4.2. Landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet

Landskapsstyrelsen föreslår att systemet för hemvårdsstöd delvis ändras. Syftet är att åstadkomma en utjämning mellan de olika grupperna av stödtagare. Systemet med en tilläggsdel som varierar beroende av familjens inkomster bibehålls dock, men tilläggsdelens fulla belopp föreslås minskas från 80 procent av grunddelen till 70 procent av grunddelen. Enligt förslaget skall det inte krävas att en av föräldrarna vårdar barnet i hemmet för att tilläggsdel skall utgå.

De stödtagare som arbetar deltid och utnyttjar privat barnomsorg kommer inte längre att vara berättigade till partiellt hemvårdsstöd. Istället kommer de att vara berättigade till tilläggsdel.

5. *Ärendets beredning*

Förslaget har utarbetats som tjänstemannaberedning med bistånd av en referensgrupp med representanter för Ålands socialdemokrater, Åländsk Center och Frisinnad Samverkan. Förslaget till ny barnomsorgslag har skickats på remiss till kommunerna, Ålands Barnträdgårdslärare r.f. samt Ålands Lärarförening r.f.

6. *Förslagets ekonomiska verkningar*

6.1. Skyldigheten att betala en ersättningsandel till enskilda daghem

De ekonomiska verkningarna av att kommunerna föreslås bli skyldiga att betala ut en ersättningsandel till enskilda daghem beror av i vilken omfattning enskilda daghem kommer att öppnas samt i vilken omfattning vårdnadshavarna kommer att välja dessa framför kommunal barnomsorg.

Skyldigheten för kommunerna att i vissa fall betala ut en ersättningsandel till enskilda daghem innebär en kostnad som motsvarar ungefär 90 procent av kommunens nettodriftskostnader för en daghemsplats. En daghemsplats i Mariehamn kostar i medeltal 3.050 mark per månad och barn, netto. Om man utgår från dessa siffror skulle en ersättningsandel om 90 procent innebära att ett enskilt daghem skulle erhålla 2.745 mark per barn och månad. Det är dock svårt att exakt ange vad en daghemsplats kostar, eftersom detta kan variera kraftigt mellan olika daghem och kommuner.

6.2. Landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet

En utvidgning av rätten till tilläggsdel medför ökade kostnader för kommunerna. Denna kostnadsökning dämpas dock av att tilläggsdelens fulla belopp sänks från 80 procent av grunddelen till 70 procent av grunddelen.

Landskapsstyrelsen har för avsikt att höja grunddelen till 2100 mark per kalendermånad, vilket framgår av det bifogade förslaget till landskapsförordning om stöd för vård av barn i hemmet. En sådan höjning skulle innebära ökade kostnader för kommunerna om cirka 800.000 mark per år om man utgår från att antalet stödtagare är 500 stycken. Om grunddelen fastställs till 2100 mark per kalendermånad så skulle full

tilläggsdel vara 1470 mark per kalendermånad. Detta innebär en sänkning av beloppet för full tilläggsdel från 1527 till 1470 mark per kalendermånad. Dock erhåller alla stödtagare inte tilläggsdel eftersom tilläggsdelen är inkomstrelaterad. Kostnadsminskningen blir således svår att förutsäga.

Syskonförhöjning utgår med 20 procent av grunddelen och partiellt hemvårdsstöd utgår med 25 § av grunddelen. Då grunddelen ökas så ökar syskonförhöjningen från 382 mark per kalendermånad till 420 mark per kalendermånad och det partiella hemvårdsstödet från 477 mark till 525 mark per kalendermånad.

Kostnadsökningen netto är således svår att förutsäga. Vilka kostnader förslaget medför för kommunerna är dessutom beroende av hur många vårdnadshavare som kommer att välja hemvårdsstödet istället för att utnyttja den kommunala daghemsverksamheten.

För de flesta stödtagare innebär förslaget ett högre hemvårdsstöd. De stödtagare som eventuellt förlorar är de som arbetar deltid och inte anlitar kommunal daghemsverksamhet.

DETALJMOTIVERING

1. Landskapslagen om barnomsorg

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § *Tillämpningsområde.* Landskapsstyrelsen föreslår att barnomsorgslagen skall reglera den kommunala barnomsorgen samt sådan icke-kommunal barnomsorg som får samhällsstöd. Detta innebär att sådan barnomsorg som bedrivs i helt privat regi utan stöd av förläggningskommunen inte omfattas av lagens bestämmelser.

2 § *Rätt till barnomsorg.* Den subjektiva rätten till barnomsorg föreslås liksom idag omfatta alla barn under skolåldern. Rätten till barnomsorg föreslås såsom i dag omfatta daghemsverksamhet, i daghem eller i familjedaghem.

Kommunerna är i dag inte skyldiga att erbjuda barnen förundervisning. Landskapsstyrelsen anser att denna barnomsorgsform är mycket viktig för en lyckad skolstart och en smidig övergång från barnomsorg till skola och föreslår därför att alla barn skall ha rätt till en förundervisningsplats som omfattar minst 20 timmar per vecka under året före skolstarten. Landskapsstyrelsen anser det dock inte motiverat att göra förundervisningen obligatorisk för barnen.

3 § *Kommunens uppgift.* Barnomsorgen är en kommunal angelägenhet och kommunerna ansvarar för att barnomsorg ordnas i tillräcklig omfattning samt i mån av möjlighet

med beaktande av de krav på verksamhetsformer samt plats och tid för omsorgen som vårdnadshavarna i kommunen ställer. Kommunen behöver inte själv ordna barnomsorgen utan kan köpa tjänster av andra kommuner eller av privata näringsidkare. Kommunen skall dock eftersträva att barnomsorgen ordnas så nära barnens hem som möjligt.

4 § *Målsättning för barnomsorgen.* I lagen föreslås en grundläggande definition av barnomsorgens huvudsakliga målsättning. Denna definition föreslås kompletteras med mera detaljerade bestämmelser i de målsättningsanvisningar som landskapsstyrelsen skall ge i socialvårdsplanen.

Landskapsstyrelsen föreslår en uttrycklig bestämmelse om att det inom all barnomsorg skall tas hänsyn till barn med särskilda behov. Med sådana barn avses såväl utvecklingsstörda barn som barn med olika typer av handikapp, det vill säga barn som behöver något slag av särskilda åtgärder beträffande till exempel miljö, hjälpmedel eller den pedagogiska verksamheten.

2 kap. Verksamhetsformer

Den kommunala barnomsorgen föreslås bestå av fyra olika verksamhetsformer; daghemsverksamhet, förundervisning, lekverksamhet och fritidshemsverksamhet.

5 § *Daghemsverksamhet.* Daghemsverksamheten är den verksamhetsform kommunerna är skyldiga att erbjuda alla barn under skolåldern. Daghemsverksamhet som omfattar högst sex barn bedrivs i familjedaghem, oberoende av hurdana utrymmen verksamheten bedrivs i. De viktigaste elementen i daghemsverksamheten är att barnen får en god omsorg, att barnen har goda möjligheter att leka samt att det finns ett pedagogiskt inslag i verksamheten.

6 § *Förundervisning.* Förundervisningen riktar sig till de barn som följande år skall börja i grundskolan. Landskapsstyrelsen betonar att syftet med undervisningen är att medverka till att övergången mellan barnomsorg och skola blir så smidig som möjligt och att förundervisningen inte i praktiken skall innebära att barnen börjar skolan ett år tidigare.

7 § *Lekverksamhet.* Lekverksamheten är en mindre omfattande barnomsorgsform än daghemsverksamheten. Avsikten med verksamheten är att erbjuda vårdnadshavarna övervakade lekmöjligheter för barnen.

8 § *Fritidshemsverksamhet.* Fritidshemsverksamheten riktar sig till de barn som börjat skolan, i huvudsak till de barn som går i årskurserna ett till tre. Verksamheten erbjuder barnen omsorg före och efter skoldagen.

3 kap. Särskilda villkor för verksamheten

9 § *Personal.* Landskapsstyrelsen anser att det är av största vikt att barnomsorgen i landskapet är av hög kvalitet, vilket kräver en kompetent och tillräckligt omfattande personalstyrka. Landskapsstyrelsen konstaterar att den höga kvaliteten bör omfatta hela landskapet och föreslår därför att det i förordning tas in bestämmelser om kompetenskrav för personalen och om personalens antal i förhållande till barnens antal. Landskapsstyrelsen har för avsikt att i huvudsak bibehålla de kompetenskrav som ställs på barnomsorgspersonalen i dag samt att utforma bestämmelserna om personalantalet som rambestämmelser som möjliggör en viss flexibilitet och beaktande av förhållandena inom den enskilda barnomsorgsenheten.

10 § *Tystnadsplikt.* Tystnadsplikten inom barnomsorgen föreslås omfatta alla anställda och förtroendevalda i kommunen, oberoende av förvaltningsområde, som i sitt arbete får kännedom om personliga eller ekonomiska angelägenheter som rör ett barn som erhåller kommunal barnomsorg eller en medlem av ett sådant barns familj. Även de som är verksamma vid enskilda daghem föreslås omfattas av tystnadsplikten. I 2 mom. föreslås att sådana uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av ett barns barnomsorg på ett ändamålsenligt sätt, skall få lämnas trots tystnadsplikten. Det föreslås även att uppgifter skall få lämnas ut till personer som enligt lag har rätt att få kännedom om saken. Detta kan bli aktuellt t.ex. i sådana fall då de som omfattas av tystnadsplikten har anmälningsplikt enligt barnskyddslagen.

11 § *Lokaler.* Landskapsstyrelsen föreslår att barnomsorgslokalerna inte längre skall godkännas av landskapsstyrelsen innan de kan tas i bruk, utan att ansvaret för att lokalerna är ändamålsenliga vilar på kommunerna. För att trygga att lokalerna är tillräckligt stora i förhållande till antalet barn föreslås dock att det i förordning ingår vissa rambestämmelser om lokalernas storlek. Landskapsstyrelsen anser att det är av stor vikt att barnen kan leka även utomhus i anslutning till daghemmet och föreslår därför att det i lagen skall ingå en uttrycklig bestämmelse om att varje daghem skall ha ett område där barnen kan leka utomhus.

12 § *Språket inom barnomsorgen.* Enligt självstyrelselagen kan landskapet eller kommunerna inte bedriva eller understöda skolor med annat undervisningsspråk än svenska, om inte annat bestäms i landskapslag. Denna bestämmelse har ansetts omfatta

även förskolor, d.v.s den verksamhet som i detta lagförslag benämns förundervisning. Landskapsstyrelsen föreslår att verksamhetsspråket skall vara svenska även inom övriga former av barnomsorg som på något sätt ordnas eller understöds av kommunerna. Således omfattas, förutom den kommunala barnomsorgen, även sådan barnomsorg som kommunen anordnar genom att köpa tjänster av någon annan och barnomsorg som kommunerna betalar ersättningsandel för.

13 § *Kontakt med vårdnadshavaren.* Landskapsstyrelsen anser att det är viktigt att vårdnadshavarna har en reell möjlighet att ha inflytande över den barnomsorgsverksamhet deras barn erhåller och att detta kräver goda och täta kontakter mellan personalen och vårdnadshavarna. Landskapsstyrelsen anser att frågan om hur kontakterna skall ordnas är något som varje enskild barnomsorgsenhet skall ta ställning till och att en reglering av frågan i lag är alltför oflexibel. För att trygga vårdnadshavarnas ställning föreslås dock en bestämmelse om att kontakterna mellan vårdnadshavarna och personalen skall främjas och upprätthållas.

4 kap. Förvaltning

14 § *Landskapsstyrelsens ansvar.* Landskapsstyrelsens ansvar för barnomsorgen föreslås vara av mera övergripande natur än i dag.

15 § *Kommunens ansvar.* Kommunen ansvarar för att den kommunala barnomsorgen sköts i enlighet med barnens bästa och att de krav lagen ställer på verksamheten följs. Kommunen skall även övervaka att de enskilda daghemmen i kommunen uppfyller samma krav och föreslås kunna ge en huvudman som bedriver verksamhet i enskilt daghem utan att följa lagen en varning och, om denna inte är tillräcklig, förbjuda verksamheten.

16 § *Förvaltning inom kommunen.* Landskapsstyrelsen anser att förvaltningen av barnomsorgen fortsättningsvis skall skötas av en nämnd som i huvudsak handhar barnomsorgsfrågor, för att garantera att barnomsorgsfrågorna får en sakkunnig behandling och en tillräckligt stark ställning inom kommunförvaltningen. Landskapsstyrelsen anser att det särskilt i mindre kommuner kan vara motiverat och ändamålsenligt att samma nämnd sköter alla frågor som rör barn, från det att de börjar erhålla barnomsorg till det att de går ut grundskolan. Trots att landskapsstyrelsen strävar efter att öka kommunernas självbestämmanderätt i frågor som rör den interna kommunala organiseringen av förvaltningen föreslår landskapsstyrelsen därför en uttrycklig bestämmelse om att barnomsorgen skall förvaltas av socialnämnden eller skolnämnden.

17 § *Avgifter.* Landskapsstyrelsen föreslår att varje kommun fritt skall kunna fastställa de avgifter för barnomsorgen som kommunen uppbär av barnets vårdnadshavare.

Landskapsstyrelsen konstaterar att detta kräver en ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården så att landskapet inte tillämpar de bestämmelser i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården som gäller barnomsorgsavgifter.

För att underlätta för vårdnadshavarna att känna till de avgifter som tillämpas i kommunen och garantera ett enhetligt avgiftssystem i kommunen föreslår landskapsstyrelsen att kommunerna skall göra upp en taxa över de avgifter som tillämpas. I syfte att underlätta kommunernas arbete med att fastställa en taxa har landskapsstyrelsen för avsikt att årligen ge ut en modelltaxa som rekommendation för kommunerna.

5 kap. Styrmedel

18 § *Målsättningsanvisningar.* Landskapsstyrelsen föreslår att det i socialvårdsplanen skall ges anvisningar för barnomsorgen där mål och innehåll för de olika verksamhetsformerna beskrivs närmare.

19 § *Förundervisningsprogram.* Landskapsstyrelsen föreslår att det skall finnas ett särskilt program för förundervisningen. Förundervisningens uppgift är att förbereda barnen för grundskolan, och programmet skall därför göras upp med beaktande av grundskolans läroplan.

20 § *Arbetsplan.* Landskapsstyrelsen föreslår att varje daghem skall göra upp en arbetsplan över den planerade verksamheten i daghemmet, som visar hur det enskilda daghemmet har tänkt förverkliga målsättningen för barnomsorgen, landskapsstyrelsens anvisningar i socialvårdsplanen och förundervisningsprogrammet. För att trygga vårdnadshavarnas insyn i daghemmens verksamhet och underlätta för vårdnadshavarna att välja daghem för barnet föreslås daghemmen vara skyldiga att presentera innehållet i arbetsplanen för vårdnadshavarna.

6 kap. Samhällsstödda icke-kommunala daghem

21 § *Allmänt.* Landskapsstyrelsen föreslår att daghem som inte drivs i kommunal regi i vissa fall skall ha rätt till stöd av kommunerna. Daghemmen föreslås vara kallade enskilda daghem till åtskillnad från de kommunala daghemmen och privata daghem.

22 § *Rätt till samhällsstöd.* De enskilda daghemmens rätt till samhällsstöd föreslås vara beroende av att kommunen godkänt huvudmannen för daghemmet. För att trygga en enhetlig praxis i hela landskapet och undvika situationer där kommunen på oskäliga grunder låter bli att godkänna en huvudman föreslår landskapsstyrelsen att en huvudman i princip alltid skall godkännas om denna uppfyller vissa villkor som anges i lagen. Villkoren föreslås vara att huvudmannen registrerats som enskild näringsidkare respektive aktiebolag, kommanditbolag eller öppet bolag, beroende av om huvudmannen är en fysisk eller juridisk person. Dock finns en möjlighet för kommunen att inte godkänna huvudmannen om synnerliga skäl talar för det, d.v.s om personen i fråga anses vara direkt olämplig som huvudman för ett daghem. Ett daghem skall godkännas som enskilt daghem om det uppfyller de krav barnomsorgslagen eller -förordningen ställer på verksamheten i enskilda daghem.

23 § *Ansvarig föreståndare.* Landskapsstyrelsen föreslår att varje enskilt daghem skall ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

24 § *Anmälan till kommunen.* I syfte att underlätta kommunens planering av den kommunala barnomsorgen och möjligheten att övervaka verksamheten vid enskilda daghem, föreslås att huvudmannen för ett enskilt daghem skall vara skyldig att göra en anmälan till förläggningskommunen innan verksamheten inleds.

25 § *Hemkommunens ersättningsandel.* Landskapsstyrelsen föreslår att enskilda daghem skall ha rätt till en ersättningsandel av de deltagande barnens hemkommuner som inte oskäligt avviker från vad motsvarande kommunala daghemsplats kostar. Vid beräkningen av ersättningsandelen skall man utgå från hemkommunens nettodriftskostnader för motsvarande kommunala daghemsverksamhet, d.v.s. daghemsverksamhet av ungefär samma omfattning och för samma åldersgrupp. Som nettokostnader för driften räknas t.ex. kostnader för personal och material samt kapitalkostnader för lokaler och utrustning. Landskapsstyrelsen anser att kommunernas administrativa uppgifter inte minskar då ett barn går i ett enskilt daghem, utan snarare ökar eftersom kommunen skall godkänna och övervaka de enskilda daghemmen och betala ut ersättning åt dessa. De administrativa kostnaderna föreslås därför beaktas vid fastställandet av ersättningsandel så att ersättningsandelen minskas med 10 procent.

Närmare bestämmelser om hur ersättningsandelen skall uträknas föreslås regleras i förordning.

Landskapsstyrelsen föreslår att det skall finnas en möjlighet för kommunerna att ansöka om befrielse från skyldigheten att betala ut ersättningsandel. En sådan befrielse är motiverad om så många barn utnyttjar det enskilda daghemmets verksamhet att kommunens kostnader för verksamheten i det kommunala daghemmet blir oskäligt dyr på grund av att så få barn utnyttjar den kommunala daghemsverksamheten.

26 § *Antagande av barn.* Landskapsstyrelsen konstaterar att kommunen beslutar om antagning och placering av barn inom den kommunala daghemsverksamheten, men att de enskilda daghemmen bör ha rätt att själva besluta om antagning av barn till daghemmet.

27 § *Avgifter vid enskilda daghem.* Enskilda daghem är inte bundna av den kommunala barnomsorgstaxan då de fastställer vårdnadshavarnas avgifter för vården. De enskilda daghemmen bör dock fastställa en taxa för avgifterna och skicka taxan för kännedom till kommunen.

7 kap. Särskilda bestämmelser.

28 § *Landskapsandel.* Barnomsorgen är en sådan verksamhet som skall beaktas då landskapsandelarna till kommunerna fastställs.

29 § *Ändringssökande.* Bestämmelserna om ändringssökande följer bestämmelserna i kommunallagen.

30 § *Straffbestämmelse.* Det föreslås vara straffbart att bedriva verksamhet i enskilda daghem utan att ha anmält det till kommunen och att bedriva barnomsorg i strid med lagen. Straffet föreslås vara böter.

31 § *Brott mot tystnadsplikt.* Landskapsstyrelsen föreslår att straffet för brott mot tystnadsplikten skall vara böter eller fängelse i högst sex månader. Dock föreslås att man om brottet skall anses vara grovt skall kunna döma till böter eller fängelse i högst 1 år. Som grovt kan brottet anses t. ex. om någon utnyttjar uppgifterna till nytta för sig själv eller någon annan.

32 § *Förordning.* Lagens uppbyggnad förutsätter att vissa frågor regleras i förordning.

8 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

33 § *Ikraftträdande.* Landskapsstyrelsen föreslår att lagen skall träda i kraft så fort som möjligt efter det att den antagits och föreslår att lagtinget lämnar ikraftträdelsetidpunkten öppen.

2. Landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet

1 § Hänvisningen till landskapslagen om barndagvård slopas. Dessutom ändras lagens tillämpningsområde så, att vårdnadshavaren inte heller är berättigad till stöd i de fall då barnet utnyttjar sådan icke-kommunal daghemsverksamhet som kommunen bekostar. Detta innefattar sådan daghemsverksamhet som kommunerna ordnar genom att köpa tjänster av någon annan och barnomsorg som kommunerna enligt barnomsorgslagen måste betala ersättningsandel för.

3 § Landskapsstyrelsen föreslår att hänvisningen till socialvårdslagen (FFS 719/82) slopas. Socialvårdslagen blir aktuell inom detta område till de delar den rör tystnadsplikten. Eftersom en paragraf om tystnadsplikt införs i lagen om hemvårdsstöd så kan hänvisningen slopas.

4 § Grunddelens belopp justeras årligen. Det är därför olämpligt att skriva ut beloppet i lagtexten. Landskapsstyrelsen föreslår att paragrafens uppbyggnad ändras så att man i lagtexten överlämnar åt landskapsstyrelsen att i förordning bestämma grunddelens belopp. Grunddel utgår inte om barnet utnyttjar kommunal daghemsverksamhet, daghemsverksamhet som kommunen ordnar genom att köpa tjänster av annan eller daghemsverksamhet som kommunen enligt barnomsorgslagen måste betala ersättningsandel för.

5 § Hänvisningen till 1 § 1 eller 2 punkten landskapslagen om barndagvård ersätts med en hänvisning till 5 § landskapslagen om barnomsorg. Syskonförhöjning utgår inte om barnet utnyttjar kommunal daghemsverksamhet, daghemsverksamhet som kommunen ordnar genom att köpa tjänster av annan eller daghemsverksamhet som kommunen enligt barnomsorgslagen måste betala ersättningsandel för.

6 § Tilläggsdelens fulla belopp förslås minskat från 80 procent till 70 procent. Vidare föreslås att tilläggsdel skall erhållas oberoende av om barnet vårdas i hemmet av den ena föräldern eller inte.

Tilläggsdelen föreslås fortsättningsvis vara inkomstrelaterad. Det belopp som stödtagarens skattepliktiga inkomster inte får överstiga justeras årligen. Det föreslås därför att det faktiska beloppet i nuvarande lagtext ersätts med ett stadgande om att beloppet fastställs av landskapsstyrelsen i förordning.

6a § Partiellt hemvårdsstöd föreslås utgå om vårdnadshavaren arbetar deltid och utnyttjar av kommunen ordnad eller bekostad daghemsverksamhet. Om vårdnadshavaren arbetar deltid och inte utnyttjar av kommunen ordnad eller bekostad daghemsverksamhet utgår grunddel och tilläggsdel istället för partiellt hemvårdsstöd.

13a § Landskapsstyrelsen föreslår att en paragraf om tystnadsplikt införs. Tystnadsplikten föreslås omfatta personer som i sitt arbete handhar uppgifter enligt denna lag och därvid får kännedom om personliga eller ekonomiska angelägenheter som rör stödtagaren eller dennes familj. I 2 mom. föreslås att uppgifter skall få lämnas till sådana personer som enligt lag har rätt att få kännedom om saken.

Landskapsstyrelsen föreslår att man för brott mot tystnadsplikten skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är att betrakta som grovt dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

3. Landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården

Enligt en blankettlag om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården (46/84) skall förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/92) tillämpas i landskapet. Enligt den nya barnomsorgslagen föreslås kommunerna få rätt att fritt kunna fastställa de avgifter för barnomsorgen som de uppbär av barnets vårdnadshavare. Landskapsstyrelsen föreslår därför att en ändring görs i blankettlagen så att förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården inte är tillämplig i landskapet till de delar den gäller barndagvårdsavgifter.

4. Landskapslagen om försök med frikommuner

Frikommunerna har haft rätt att göra avvikelser från vissa regler i barndagvårdslagen och barndagvårdsförordningen. Den nya barnomsorgslagen innebär emellertid att alla kommuner får motsvarande möjligheter. De bestämmelser i landskapslagen om försök med frikommuner som rör barndagvården föreslås därför upphävas eftersom de kommer att sakna betydelse när den nya barnomsorgslagen träder i kraft.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lagar.

1. BARNOMSORGSLAG
för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 kap.
Inledande bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om kommunal och samhällsstödd icke-kommunal barnomsorg för barn som har sin hemort i landskapet Åland.

Med barnomsorg avses i denna lag daghemsverksamhet, förundervisning, lekverksamhet och fritidshemsverksamhet.

2 §

Rätt till barnomsorg

Den som är vårdnadshavare för ett barn med hemort i landskapet enligt lagen om hemkommun (FFS 201/94) har rätt till kommunal barnomsorg i daghem eller familjedaghem för sitt barn.

Rätten till barnomsorg uppkommer då föräldrapenningsperioden upphör enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63) och upphör då barnet börjar i grundskolan eller får motsvarande undervisning på annat sätt.

Daghemsverksamhet skall ordnas under den del av dygnet det finns ett behov av barnomsorg och skall i mån av möjlighet ordnas i den form vårdnadshavaren önskar.

Vårdnadshavaren för ett barn med hemort i landskapet har även rätt att för sitt barn erhålla kommunal förundervisning under minst 20 timmar per vecka under året innan barnet börjar i grundskolan eller får motsvarande undervisning på annat sätt.

Genom förordning stadgas om den tid inom vilken barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare skall ansöka om barnomsorgsplats i daghem eller familjedaghem.

3 §

Kommunens uppgift

Kommunen skall ordna barnomsorg för de barn som har sin hemort i kommunen enligt lagen om hemkommun.

Kommunen kan ordna barnomsorgen i samarbete med andra kommuner eller genom att köpa barnomsorgstjänster av annan.

Kommunen skall vid planeringen av den kommunala barnomsorgen beakta vårdnadshavarnas synpunkter på verksamhetsformer samt plats och tid för barnomsorgen. Kommunen skall bereda vårdnadshavarna möjlighet till inflytande över verksamheten inom barnomsorgen.

4 §

Målsättning för barnomsorgen

Barnomsorgen skall genom god omvårdnad, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet bidra till att barnen får goda uppväxtvillkor.

Barnomsorgen skall tillsammans med hemmet, utgående från barnets ålder och individuella behov, främja en allsidig fysisk, emotionell och social utveckling. Barnets estetiska, intellektuella, etiska och religiösa fostran skall stödas på ett sådant sätt att vårdnadshavares livsåskådning respekteras. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att varje barn erhåller gynnsamma förutsättningar för en god skolstart.

Inom all barnomsorgsverksamhet skall hänsyn tas till barn med särskilda behov.

2 kap.
Verksamhetsformer

5 §

Daghemsverksamhet

Daghemsverksamheten erbjuder omsorg, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet för barn under skolåldern.

Daghemsverksamhet som omfattar högst sex barn bedrivs i familjedaghem. Övrig daghemsverksamhet bedrivs i daghem.

6 §

Förundervisning

Förundervisningen skall förbereda barnet för grundskolan eller motsvarande undervisning.

7 §

Lekverksamhet

Lekverksamheten erbjuder tillsyn och lekmöjligheter för barn under skolåldern.

8 §

Fritidshemsverksamhet

Fritidshemsverksamheten erbjuder omsorg utanför skoltid för barn som går i grundskolan eller får motsvarande undervisning på annat sätt.

3 kap.
Särskilda villkor för verksamheten

9 §

Personal

Personer anställda inom barnomsorgen skall ha sådan utbildning eller erfarenhet att de kan tillgodose barnens behov av omsorg och pedagogisk verksamhet.

Personalens antal skall vara tillräckligt i förhållande till barnens antal, ålder, vårdtid och särskilda behov.

Närmare bestämmelser om kompetenskrav för personalen och om personalens antal fastställs i landskapsförordning.

10 §

Tystnadsplikt

Den som är anställd hos kommunen, medlem av ett kommunalt organ eller verksam vid ett enskilt daghem får inte informera en utomstående om vad han vid skötseln av uppgifter som rör barnomsorgen har fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör ett barn eller medlemmar av barnets familj, utan samtycke av den berörda personen eller om denna inte själv kan bedöma innebörden av samtycket, hans vårdnadshavare.

Tjänstemän inom kommunens barnomsorg får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till organ inom kommunens eller landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att ett barns barnomsorg skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

11 §

Lokaler

Barnomsorgsverksamhet skall utövas i utrymmen som är lämpliga med hänsyn till barnens ålder, vårdtid och verksamhetens natur. I utrymmena skall finnas tillgång till den utrustning som behövs. I anslutning till daghem skall finnas ett område för barnens aktiviteter utomhus.

Barnens antal skall anpassas till lokalernas storlek.

Närmare bestämmelser om lokalerna fastställs i förordning.

12 §

Språket inom barnomsorgen

Verksamhetsspråket är svenska inom kommunal barnomsorg och annan barnomsorg som kommunen understöder. Verksamhetsspråket är svenska även inom sådan barnomsorg som kommunen ordnar genom att köpa barnomsorgstjänster av annan.

13 §

Kontakt med vårdnadshavaren

Inom all barnomsorgsverksamhet skall kontakterna med barnens vårdnadshavare främjas och upprätthållas på det sätt personalen och vårdnadshavarna kommer överens om.

4 kap.
Förvaltning

14 §

Landskapsstyrelsens ansvar

Landskapsstyrelsen har det övergripande ansvaret för övervakning och utveckling av barnomsorgen samt övervakar verkställigheten av denna lag.

15 §

Kommunens ansvar

Kommunen ansvarar för att den kommunala barnomsorgen utövas i enlighet med denna lags bestämmelser och med stöd därav utfärdade föreskrifter samt övervakar att även de enskilda daghemmen i kommunen sköts i enlighet därmed. Om någon bedriver verksamhet i ett enskilt daghem utan att uppfylla de krav som ställs i denna lag, skall kommunen uppmana till rättelse inom en viss tid. Kommunen kan även tilldela huvudmannen för verksamheten en varning. Om rättelse inte sker inom den utsatta tiden kan kommunen förbjuda verksamheten.

16 §

Förvaltning inom kommunen

De uppgifter som ankommer på kommunen enligt bestämmelserna i denna lag skall skötas av socialnämnden eller skolnämnden.

17 §

Avgifter

Kommunen skall fastställa en taxa för de avgifter som barnets vårdnadshavare skall betala för den av kommunen ordnade barnomsorg som barnet utnyttjar.

5 kap.
Styrmedel

18 §

Målsättningsanvisningar

Landskapsstyrelsen skall i socialvårdsplanen ge anvisningar om utvecklande av barnomsorgen i landskapet.

19 §

Förundervisningsprogram

Landskapsstyrelsen skall anta ett program för förundervisningen. Programmet skall koordineras med grundskolans läroplan.

20 §

Arbetsplan

Varje daghem skall göra upp en arbetsplan som beskriver hur daghemmet skall genomföra målsättningen med barnomsorgen, landskapsstyrelsens anvisningar och förundervisningsprogrammet.

Daghemmen skall informera vårdnadshavarna om innehållet i arbetsplanen.

6 kap.
Samhällsstödda icke-kommunala daghem

21 §

Allmänt

I detta kapitel finns bestämmelser om icke-kommunala daghem vars huvudmän har rätt till samhällsstöd för daghemmets verksamhet. Dessa benämns enskilda daghem.

22 §

Rätt till samhällsstöd

Rätt till samhällsstöd har fysiska och juridiska personer som godkänts av förläggningskommunen som huvudman för ett likaledes godkänt enskilt daghem.

En fysisk eller juridisk person skall godkännas som huvudman om den innehar behörig registrering såvida det inte föreligger synnerliga skäl för avslag. Ett daghem skall godkännas om det uppfyller de krav som ställs i denna lag och i den förordning som givits med stöd av den.

23 §

Ansvarig föreståndare

Verksamheten i ett enskilt daghem skall bedrivas under uppsikt och ledning av en ansvarig föreståndare.

24 §

Anmälan till kommunen

Den som erbjuder samhällsstödd icke-kommunal barnomsorg mot ersättning skall anmäla detta till förläggningskommunen, innan verksamheten inleds.

25 §

Hemkommunens ersättningsandel

Om ett barn erhåller barnomsorg i ett enskilt daghem, skall barnets hemkommun till huvudmannen för daghemmet betala en ersättningsandel vilken inte oskäligt avviker från vad motsvarande kommunala daghemsplats kostar.

En kommun kan om särskilda skäl föreligger beviljas rätt av landskapsstyrelsen att inte betala ut ersättningsandel till ett enskilt daghem.

Närmare bestämmelser om uträknande av hemkommunens ersättningsandel fastställs i förordning.

26 §

Antagande av barn

Huvudmannen för ett enskilt daghem beslutar om antagande av barn till daghemmet.

27 §

Avgifter vid enskilda daghem

Enskilda daghem skall fastställa en taxa för de avgifter barnets vårdnadshavare skall betala för den barnomsorg barnet utnyttjar. Taxan skall sändas till kommunen för kännedom.

7 kap.
Särskilda bestämmelser

28 §

Landskapsandel

På verksamhet som ordnas i enlighet med denna lag tillämpas landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården (71/93).

29 §

Ändringssökande

Angående ändringssökande i ärenden som kommunen beslutar om enligt denna lag gäller vad som stadgas i kommunallagen för landskapet Åland (5/80).

30 §

Straffbestämmelse

Den som bedriver verksamhet i ett enskilt daghem utan att ha anmält detta till kommunen eller som trots varning utövar barnomsorg i strid med bestämmelserna i 3 kap. skall för **förseelse mot bestämmelserna om utövande av barnomsorg** dömas till böter.

31 §

Brott mot tystnadsplikt

Den som bryter mot tystnadsplikten skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är att anse som grovt dömes dock till böter eller till fängelse i högst 1 år.

32 §

Förordning

Närmare bestämmelser om barnomsorg samt om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

8 kap.
Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

33 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs landskapslagen den 11 juni 1973 om barndagvård (38/73) och landskapsförordningen den 20 november 1973 om barndagvård (61/73).

34 §

Verkställighetsåtgärder

Åtgärder som verkställigheten av denna lag kräver får vidtas innan lagen träder i kraft.

2. LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 4 § 3 mom. och 6 § 3 mom. landskapslagen den 3 december 1985 om stöd för vård av barn i hemmet (50/85) sådana de lyder i landskapslagen den 6 juni 1991 (48/91),

ändras 1 § 1 mom., 3 § 2 mom., 4 § 1 och 2 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 och 2 mom. samt 6a § 1 mom., av dessa lagrum 3 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 19 oktober 1993 (85/93), 4 § 2 mom. och 6 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i landskapslagen den 6 juni 1991 (48/91), 5 § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 1 april 1987 (21/87) samt 6a § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 23 mars 1995 (32/95) samt

fogas till lagen en ny 13a § som följer:

1 §

Vårdnadshavare för barn under tre år som inte utnyttjar kommunal daghemsverksamhet eller sådan daghemsverksamhet som kommunen bekostar har rätt att få stöd för vård av barn i hemmet enligt denna lag.

- -

3 §

- -

På verksamhet som kommun ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården (71/93).

4 §

Grunddel utgår om vårdnadshavare har vård om ett barn under tre års ålder som inte erhåller av kommunen ordnad barnomsorg enligt 5 § landskapslagen om barnomsorg (/) eller sådan barnomsorg som kommunen enligt 24 § landskapslagen om barnomsorg bekostar. Grunddel erläggs inte under den tid då vårdnadshavare är berättigad till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63). Även om vårdnadshavare inte har rätt till sådan förmån erläggs stödet först sedan den i sjukförsäkringslagen avsedda tiden löpt ut.

Grunddelens belopp per kalendermånad fastställs genom landskapsförordning. Om hemvårdsstöd inte erläggs för en hel kalendermånad på grund av att den tid som nämns i 1 mom. börjar eller slutar under månaden, utgör stödet 1/25 av detta belopp för varje vardag, för vilken familjen är berättigad till stödet.

5 §

Syskonförhöjning betalas om vårdnadshavare utöver det barn som berättigar till grunddel har vård om ett eller flera barn under sju år som inte erhåller av kommunen ordnad barnomsorg enligt 5 § landskapslagen om barnomsorg eller sådan barnomsorg som kommunen enligt 24 § landskapslagen om barnomsorg bekostar. Syskonförhöjning betalas även för ett barn som fyllt tre men inte sju år och som åtnjuter kommunal barnomsorg högst 5 timmar i dygnet.

- -

6 §

Tilläggsdel utgår om vårdnadshavaren är berättigad till grunddel enligt 4 § och familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad inte överstiger gränsen för rätt till tilläggsdel. Då förutsättningarna bedöms för rätt till tilläggsdel under den tid moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning utgår enligt sjukförsäkringslagen, räknas av sistnämnda förmån som skattepliktig inkomst endast den del som överstiger det kalkylerade sammanlagda beloppet av grunddelen och eventuell syskonförhöjning.

Tilläggsdelens fulla belopp är 70 procent av den i 4 § 2 mom. avsedda grunddelen. Det belopp per kalendermånad, vilket de skattepliktiga inkomsterna inte får överstiga för att full tilläggdel skall beviljas, fastställs genom landskapsförordning. Om de skattepliktiga inkomsterna överstiger det belopp som berättigar till full tilläggsdel minskas tilläggsdelens maximibelopp med 15 procent av den överstigande delen av de skattepliktiga inkomsterna.

6a §

Partiellt stöd för vård av barn i hemmet beviljas inte om grunddel utgår enligt 4 § eller under den tid moderskaps-, fadeskaps- eller föräldrapenning beviljas enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63).

- -

13a §

Den som handhar uppgifter enligt denna lag får inte informera en utomstående om vad han på grund av sin ställning eller sin uppgift har fått veta om enskilds eller familjs personliga eller ekonomiska omständigheter.

Vad som stadgas i 1 mom. hindrar inte att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Den som bryter mot bestämmelsen om tystnadsplikt skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet dock är att anse som grovt dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den

---

3. **L A N D S K A P S L A G**

om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 2 § 4 mom. landskapslagen den 7 juni 1984 om tillämpningen i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården (46/84), sådant det lyder i landskapslagen den 11 juni 1993 samt

fogas till lagen en ny 2a § som följer:

2a §

Förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården tillämpas inte i landskapet till de delar den gäller barndagvårdsavgifter.

Denna lag träder i kraft den

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

---

4. **LANDSKAPSLAG**

om upphävande av vissa bestämmelser i landskapslagen om försök med frikommuner

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 §

Genom denna lag upphävs 5 § 1 mom. 3 punkten och 6 § 1 mom. 8 och 9 punkterna landskapslagen den 28 juni 1990 om försök med frikommuner (44/90).

2 §

Denna lag träder i kraft den

Mariehamn den 28 mars 1996

L a n t r å d Roger Jansson

Föredragande ledamot Gun Carlson

2. LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 4 § 3 mom. och 6 § 3 mom. landskapslagen den 3 december 1985 om stöd för vård av barn i hemmet (50/85) sådana de lyder i landskapslagen den 6 juni 1991 (48/91),

ändras 1 § 1 mom., 3 § 2 mom., 4 § 1 och 2 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 och 2 mom. samt 6a § 1 mom., av dessa lagrum 3 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 19 oktober 1993 (85/93), 4 § 2 mom. och 6 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i landskapslagen den 6 juni 1991 (48/91), 5 § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 1 april 1987 (21/87) samt 6a § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 23 mars 1995 (32/95) samt

fogas till lagen en ny 13a § som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	1 §
Vårdnadshavare för barn under tre år som inte utnyttjar sådan dagvårdsplats som ordnas enligt landskapslagen om barndagvård (38/73) har rätt att få stöd för vård av barn i hemmet enligt denna lag.	Vårdnadshavare för barn under tre år som inte utnyttjar **kommunal daghemsverksamhet eller sådan daghemsverksamhet som kommunen bekostar** har rätt att få stöd för vård av barn i hemmet enligt denna lag.
3 §	3 §
På verksamhet som kommun ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården (71/93) **samt socialvårdslagen (FFS 710/82) sådan den gäller i landskapet enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården (46/84).**	På verksamhet som kommun ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården (71/93).

4 §

Grunddel utgår om vårdnadshavare har vård om ett barn under tre år som inte erhåller av kommunen anordnad dagvård enligt 1 § 1 eller 2 punkten landskapslagen om barndagvård. Grunddel erläggs inte under den tid då vårdnadshavare är berättigad till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63). Även om vårdnadshavare inte har rätt till sådan förmån erläggs stödet först sedan den i sjukförsäkringslagen avsedda tiden löpt ut.

Grunddelen är 1.850 mark per kalendermånad. Om hemvårdsstöd inte erläggs för en hel kalendermånad på grund av att den tid som nämns i 1 mom. börjar eller slutar under månaden, utgör stödet 1/25 av detta belopp för varje vardag, för vilken familjen är berättigad till stödet.

Landskapsstyrelsen justerar årligen den i 2 mom. nämnda grunddelen.

5 §

Syskonförhöjning betalas om vårdnadshavare utöver det barn som berättigar till grunddel har vård om ett eller flera barn under sju år som inte erhåller kommunal dagvård enligt 1 § 1 eller 2 punkten landskapslagen om barndagvård. Syskonförhöjning betalas även för ett barn som fyllt tre men inte sju år och som åtnjuter kommunal dagvård högst 5 timmar i dygnet.

- -

4 §

Grunddel utgår om vårdnadshavare har vård om ett barn under tre års **ålder** som inte erhåller av kommunen ordnad **barnomsorg enligt 5 § landskapslagen om barnomsorg (/) eller sådan barnomsorg som kommunen enligt 24 § landskapslagen om barnomsorg bekostar.** Grunddel erläggs inte under den tid då vårdnadshavare är berättigad till moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63). Även om vårdnadshavare inte har rätt till sådan förmån erläggs stödet först sedan den i sjukförsäkringslagen avsedda tiden löpt ut.

Grunddelens belopp per kalendermånad fastställs genom landskapsförordning. Om hemvårdsstöd inte erläggs för en hel kalendermånad på grund av att den tid som nämns i 1 mom. börjar eller slutar under månaden, utgör stödet 1/25 av detta belopp för varje vardag, för vilken familjen är berättigad till stödet.

(3 mom. upphävs)

5 §

Syskonförhöjning betalas om vårdnadshavare utöver det barn som berättigar till grunddel har vård om ett eller flera barn under sju år som inte erhåller **av kommunen ordnad barnomsorg enligt 5 § landskapslagen om barnomsorg eller sådan barnomsorg som kommunen enligt 24 § landskapslagen om barnomsorg bekostar.** Syskonförhöjning betalas även för ett barn som fyllt tre men inte sju år och som åtnjuter kommunal **barnomsorg** högst 5 timmar i dygnet.

- -

6 §

Tilläggsdel utgår om barn som avses i 4 § 1 mom. i huvudsak vårdas i sitt eget hem av någodera föräldern eller av annan vårdnadshavare och familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad inte överstiger gränsen för rätt till tilläggsdel. Då förutsättningarna bedöms för rätt till tilläggsdel under den tid moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning utgår enligt sjukförsäkringslagen, räknas av sistnämnda förmån som skattepliktig inkomst endast den del som överstiger det kalkylerade sammanlagda beloppet av grunddelen och eventuell syskonförhöjning.

Tilläggsdelens fulla belopp är 80 procent av den i 4 § 2 mom. avsedda grunddelen. Tilläggsdel beviljas till fullt belopp om de skattepliktiga inkomsterna enligt 1 mom. inte överstiger 4.300 mark per kalendermånad. Om de skattepliktiga inkomsterna är större minskas tilläggsdelens maximibelopp med 15 procent av det belopp med vilket de skattepliktiga inkomsterna överstiger 4.300 mark per kalendermånad.

Landskapsstyrelsen justerar årligen det i 2 mom. nämnda maximibeloppet av de skattepliktiga inkomsterna.

6 §

Tilläggsdel utgår om **vårdnadshavaren är berättigad till grunddel enligt 4 § och** familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad inte överstiger gränsen för rätt till tilläggsdel. Då förutsättningarna bedöms för rätt till tilläggsdel under den tid moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning utgår enligt sjukförsäkringslagen, räknas av sistnämnda förmån som skattepliktig inkomst endast den del som överstiger det kalkylerade sammanlagda beloppet av grunddelen och eventuell syskonförhöjning.

Tilläggsdelens fulla belopp är **70** procent av den i 4 § 2 mom. avsedda grunddelen. Det belopp per kalendermånad, vilket de skattepliktiga inkomsterna inte får överstiga för att full tilläggsdel skall beviljas, fastställs genom landskapsförordning. Om de skattepliktiga inkomsterna överstiger det belopp som berättigar till full tilläggsdel minskas tilläggsdelens maximibelopp med 15 procent av den överstigande delen av de skattepliktiga inkomsterna.

(3 mom. upphävs)

6a §

Partiellt stöd för vård av barn i hemmet beviljas inte när vården anordnas i enlighet med 6 § 1 mom. eller under den tid moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning beviljas enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63).

6a §

Partiellt stöd för vård av barn i hemmet beviljas **inte om grunddel utgår enligt 4 §** eller under den tid moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning beviljas enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/63).

3. **LANDSKAPSLAG**

om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 2 § 4 mom. landskapslagen den 7 juni 1984 om tillämpningen i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården (46/84), sådant det lyder i landskapslagen den 11 juni 1993 samt

fogas till lagen en ny 2a § som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	2 §
Hänvisningarna i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården till lagen om barndagvård skall i landskapet avse landskapslagen om barndagvård (38/73).	**(upphävs)**
(ny paragraf)	**2a §** **Förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården tillämpas inte till i landskapet till de delar den gäller barndagvårdsavgifter.**

Denna lag träder i kraft den

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

(Ny paragraf)

13a §

Den som handhar uppgifter enligt denna lag får inte informera en utomstående om vad han på grund av sin ställning eller sin uppgift har fått veta om enskilds eller familjs personliga eller ekonomiska omständigheter.

Vad som stadgas i 1 mom. hindrar inte att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Den som bryter mot bestämmelsen om tystnadsplikt skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet dock är att anse som grovt dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den

LANDSKAPSFÖRORDNING
om stöd för vård av barn i hemmet

Med stöd av 4 § 2 mom. och 6 § 2 mom. landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet (50/85), sådana de lyder i landskapslagen den stadgas:

1 §

Grunddelen är 2100 mark per kalendermånad.

2 §

Full tilläggsdel beviljas om familjens skattepliktiga inkomster inte överstiger 4616 mark per kalendermånad.

3 §

Denna förordning träder i kraft den

Mariehamn den

ROGER JANSSON
lantråd

GUN CARLSON
föredragande ledamot

Kommunernas driftskostnader för barndagvården och daghemmen 1994

-uppskattning av driftskostnaden för en heltidsplats för 3-6-åringar

Kommun	Barndagvård brutto/år 1000 mk	Barndagvård netto/år 1000 mk	Daghem brutto/år 1000 mk	Daghem netto/år 1000 mk	Daghem brutto/mån./ plats	Daghem netto/mån./ plats
Brändö[1 2]	998	916	413	350	2 460	2 080
Eckerö	1 785	1 610	1 099	954	3 070	2 660
Finström	5 019	4 496	2 651	2 271	2 840	2 430
Föglö	934	842	379	309	2 810	2 300
Geta	1 083	973	656	571	2 600	2 270
Hammarland	2 424	2 220	707	590	2 800	2 340
Jomala	8 352	7 386	3 647	3 081	3 000	2 430
Kumlinge[2]	710	639	439	368	2 440	2 050
Kökar[2]	656	622	203	186	3 220	2 960
Lemland	4 090	3 488	2 290	1 876	2 360	1 930
Lumparland[2]	543	429	563	421	2 470	1 850
Mariehamn	27 224	24 251	15 460	13 185	2 980	2 540
Saltvik[2]	3 118	2 862	1 368	1 164	2 710	2 310
Sottunga[1]	271	269	54	52	2 720	2 590
Sund	2 041	1 807	980	821	2 230	1 870
Vårdö	1 212	1 084	1 086	952	2 260	1 980
Totalt	**60 460**	**53 894**	**31 994**	**27 152**	**2 640 ***	**2 240 ***

Familjedagvård.

Uppskattningen inkluderar barn under tre år.

Barndagvårdens kostnader grundar sig på 1994-års bokslut och det nya daghemmets på en uppskattning.

Mariehamn och Eckerö ingår inte, eftersom deras kostnadsberäkningar inkluderar kalkylerade räntor och avskrivningar.

Vissa daghem har haft en eller flera assistenter anställda under året.

Barndagvården omfattar daghemsverksamhet, familjedagvård, ledd lekverksamhet inklusive stödjande verksamhet för dessa funktioner. Även tillfällig dagvård vid barndagvårdsenhet räknas med liksom hemvårdsstöd för barn.

Källor: Kommunernas bokslut för 1994 och uppgifter av socialsekreterarna.